

ኢትዮጵያ፡- አራት ጋዜጠኞች ሃሳብን በነፃ የመግለጽ ሽልማት አሸናፊዎች ሆኑ

የሄልማን-አሚት ሽልማት በእስርና በሰደት ላይ ላሉ ጋዜጠኞች ተሰጥቷል

(ናይርቤ፣ታህሳስ 5 ቀን 2005 ዓ.ም) በዓለም አጅግ ዝግ የሆነ የሚዲያ ከባቢ ካለባቸው ሀገራት አንዷ በሆነችው ኢትዮጵያ ሃሳብን በነፃ የመግለጽ መብት እንዲስፋፋ ላደረጉት ጥረት እውቅና ለመስጠት አራት ኢትዮጵያውያን ጋዜጠኞች ታላቅ ከበሬታ ያለውን የ2012 የሄልማን-አሚት ሽልማት ማሸነፋቸውን ሂደቱን ራይትስ ምች አስታወቀ።

ነፃ ጋዜጠኛና ብሎገተር እስክንድር ነጋ ፈንታ፣የተዘጋው ሳምንታዊ ጋዜጣ ‘ፍትሕ’ ባልደረባ የነበረችው ርዕዮተ ሳለሙ ገበየብ፣የተዘጋው ሳምንታዊ ‘አውራምባ ታይምስ’ ጋዜጠኛ የነበረው ውብሸት ታዬ አበበ እና የአዲስ ነገር አንላይኑ መስፍን ነጋሽ እ.ኤ.አ በ2012 ሽልማቱን እንዲቀበሉ ከተመረጡት ከ 19 ሀገራት የተውጣጡ 41 ጸሃፍት እና ጋዜጠኞች መካከል ናቸው።እስክንድር፣ርዕዮተ እና ውብሸት በአሁኑ ጊዜ በእስር ላይ የሚገኙ ሲሆን መስፍን ደግሞ እ.ኤ.አ ከ 2009 ጀምሮ ሃገሩን ለቆ ተሰዷል።አራቱም ጋዜጠኞች በያዝነው የአውሮፓውያኑ ዓመት በአፋኙ የኢትዮጵያ የጸረ ሽብርተኝነት ሕግ ተከሰው የተፈረደባቸው ናቸው።

“በእስር እና በሰደት ላይ የሚገኙት እነዚህ አራት ጋዜጠኞች በአሁኑ ጊዜ ኢትዮጵያ ውስጥ ነፃ ጋዜጠኝነት ያለበትን ፈታኝ ሁኔታና የጋዜጠኞቹን ብርታትና ድፍረት ማሳያ አብነቶች ናቸው።” ያሉት የሂደቱን ራይትስ ምች የአፍሪካ ምክትል ዳይሬክተር ሌሲሊ ሌፍኮ “ጋዜጠኞቹ ያለፉባቸው ፈተናዎች ሃሳብን በነፃ መግለጽ በማይፈቀድበት ሃገር በነፃነት መናገር የሚያስከፍለውን ዋጋ የሚያሳዩ ናቸው።” ብለዋል።

በሂደቱን ራይትስ ምች የሚሰጠው የሄልማን-አሚት ሽልማት የፖለቲካዊ ማሳደድ እና የሰብአዊ መብቶች ጥሰቶች ዲላማ ለሆኑ በመላው ዓለም ለሚገኙ ጸሀፍት እና ጋዜጠኞች በየዓመቱ የሚሰጥ ነው። ሽልማቱ እ.ኤ.አ በተካሄደው የጸረ ኮምኒዝም ምርመራ ወቅት ማሳደድና ማዋከብ ለተፈጸመባቸው ሁለት አሜሪካውያን ጸሃፍት ማስታወሻነት የተሰየመ ነው። በዚያም ሳቢያ ሊሊያን ሄልማን በሙያዋ ስራ ለማግኘት እስከመቸገር ደርሳ የነበረች ሲሆን ዳቪደል አሚት ደግሞ ለእስር ተዳርጎ ነበር።ታዋቂ ሰዎች የሚገኙበት መራጭ ኮሚቴ ስራቸው፣የሚያደርጉት እንቅስቃሴ እና ሕይወታቸው በአፋኝ መንግስታት በተወሰዱ እርምጃዎች ሳቢያ ለተገደቡባቸው ጋዜጠኞች እውቅና እና ድጋፍ ለመስጠት እንዲውል ሽልማቱን በየዓመቱ ይሰጣል።

አራቱ የዚህ ሽልማት አሸናፊ ኢትዮጵያውያን ጋዜጠኞች የኢትዮጵያ መንግስት ሐሳብን በነፃ መግለጽን እና ሠላማዊ ተቃውሞን ለመገደብ እንዲሁም ነፃ የሆኑ መገናኛ ብዙሃንን ለማሸመድና የኢንተርኔትን አጠቃቀም እና ተደራሽነት ለመገደብ በሚያደርገው ጥረት ሳቢያ የጋዜጠኝነት ስራቸው እና ነፃነታቸው የታፈሩባቸው ናቸው። እነዚህ ጋዜጠኞች በርከት ያለ ቁጥር ያላቸውን እና ራሳቸውን ሳንሱር ለማድረግ፣የሚመሰረቱባቸውን የሃሰት ክሶች ለመጋፈጥ እና ሀገራቸውን ጥለው ለመሰደድ የተገደዱትን ሌሎችም ጋዜጠኞች የሚወክሉ ናቸው በማለት ሂደቱን ራይትስ ምች ገልጿል።

እ.ኤ.አ በ2012 አስራ አንድ ኢትዮጵያውያን እና የውጭ ጋዜጠኞች በኢትዮጵያ የጸረ ሽብርተኝነት ሕግ ተከሰው ተፈርደዋል።የመንግስትን አቋም የሚተቹ ብሎገተ፣የፌስቡክ እና የኢንተርኔት ድረ ገጾች በየጊዜው ይዘጋሉ። በ2004 ዓ.ም በሃገሪቱ ትልቁ የሆነው እና በመንግስት ባለቤትነት የሚተዳደረው ብርሃንና ሠላም ማተሚያ ቤት ሕግን የሚጥሱ መስለው የታዩትን ሕትመቶች ሳንሱር እንደሚያደርግ የሚገልጽ ውል አሳታሚዎች መፈረም እንዳለባቸው በገለጸ በሳምንታት ጊዜ ውስጥ የኢትዮጵያ ፓርላማ የቴሌ ኮምዩኒኬሽን እና የኢንተርኔት አጠቃቀም ላይ ተጨማሪ ቁጥጥር ለማድረግ የሚያስችል አዲስ ሕግ አውጥቷል።የጋዜጠኞች መብት ተሟጋች የሆነው ኮሚቴ ቱ ፕሮቴክት ጆርናሊስትስ የተባለው ተቋም እንደሚገልጸው እ.ኤ.አ ከ 1992 ጀምሮ ሃገራቸውን ለቀው በሚሰደዱ ጋዜጠኞች ቁጥር ብዛት ከሶማሊያ እና ከአራን በመቀጠል ኢትዮጵያ ሶስተኛዋ ሃገር ነች።

ሂደቱን ራይትስ ምች እንደገለጸው የሙያ ተግባራቸውን በማከናወናቸው እና ሃሳባቸውን በነፃ የመግለጽ መብቶቻቸውን በመጠቀማቸው ብቻ በኢትዮጵያ ውስጥ እንደሚገኙት ሌሎች በርካታ ጋዜጠኞች አራቱ የዚህ ሽልማት አሸናፊዎች በሙያዊ እና በግል ሕይወታቸው ብዙ ችግሮችን ተጋፍጠዋል።

ከዘጠኝ ወራት እስር በኋላ ጁላይ 13 ቀን 2012 ዓ.ም አንጋፋው ጋዜጠኛ እስክንድር ነጋ የሽብር ተግባር ለመፈጸም በማሴር፣ በሽብርተኛ ድርጅት ውስጥ በመሳተፍ እና በሀገር መካዳት ክሶች ጥፋተኛ ተብሎ የ 18 ዓመት እስራት ተፈርዶበታል።በአሁኑ ወቅት ጉዳዩ በይግባኝ እየታየ ነው።ከዚህ በፊት እስክንድር ለበርካታ ጊዜያት ለእስር ተዳርጎ ነበር። እስክንድር እና የጋዜጣ አሳታሚ እና ጋዜጠኛ የሆነችው ባለቤቱ ሰርካለም ፋሲል በ 1997 ዓ.ም የተካሄደውን ምርጫ ተከትሎ በቁጥጥር ስር ከዋሉ በኋላ ሀገር በመካዳት ወንጀል ተከሰው ከሁለት ዓመታት በላይ በእስር ቆይተው በሚያዝያ ወር 1999 ዓ.ም ከቀረቡባቸው ክሶች ነፃ ሆነው ከእስር ተለቀዋል።እስክንድር ከእስር ከተለቀቀም በኋላ ያልተቋረጠ ማሳደድ፣ክትትል እና ማስፈራራት ሲፈጸምበት ቆይቷል። የህትመት ፈቃድ ለማውጣት ጠይቆ

ተከልክሏል። በየካቲት ወር 2003 ዓ.ም ለአጭር ጊዜ ታስሮ ነበር። የሚፈጸምበት ማዋከብ እና ማሳደድ ባያቋርጥም ሀገሩን ለቆ ለመሄድ አልፈቀደም። ይልቁንም በሃገሩ ሰፋ ያለ ነፃነት እንዲኖር ጥሪ የሚያደርጉ ጽሁፎችን መጻፍ እና ንግግሮችን ማድረግ ቀጥሎ ነበር።

ውብሽት ታዬ፡ ሰኔ 12 ቀን 2003 ዓ.ም ለእስር ከመዳረጉ በፊት የአውራምባ ታይምስ ምክትል አዘጋጅ ነበር። በጥር ወር 2004 ዓ.ም ከርዕዮተኛነት ጋር በሦስት የሽብርተኝነት ክሶች ጥፋተኛ ተብሎ ተፈርዶበታል። ውብሽት ፍርድ ቤት ከመቅረቡ በፊት በእስር በነበረበት ወቅት የማሰቃየት ድርጊት የተፈጸመበት መሆኑን ለፍርድ ቤት ያመለከተ ቢሆንም ፍርድ ቤቱ ግን ይህንን የውብሽት አቤቱታ እንዲጣራ አላደረገም። ለእስር መዳረግ ውብሽት በጋዜጠኝነቱ ሳቢያ የተፈጸመበት የመጀመሪያው እርምጃ አልነበረም። በ2002 ከተካሄደው ጠቅላላ ምርጫ ቀደም ብሎ የመገናኛ ብዙሃን ፈቃድ ሰጪው መስሪያ ቤት ሃላፊ የሆኑ ሰው “ሆነ ብሎ ሕዝብን እያነሳሳና እያሳሳተ ነው” በማለት ክስ ሰንዘረውበት ነበር። ከዚህ በተጨማሪም የ 1997ን ምርጫ ተከትሎ ውብሽት ለአጭር ጊዜ ታስሮ ነበር።

ርዕዮተኛ ግለሰብ፡ የእንግሊዝኛ ቋንቋ መምህርት እና በህትመት ላይ ከነበሩት የመጨረሻ ነፃ ጋዜጦች አንዱ በነበረው ፍትህ ጋዜጣ ላይ ማምደኛ ነበረች። ርዕዮተኛ ሰኔ 14 ቀን 2003 ዓ.ም በቁጥጥር ስር ውላ ጥር 10 ቀን 2004 ዓ.ም. በሦስት የሽብርተኝነት ክሶች ጥፋተኛ ተብላ ተፈርዶባታል። በነሃሴ ወር 2004 ዓ.ም የይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት የተፈረደባትን የ 14 ዓመት እስር ወደ 5 ዓመት እንዲቀነስ ሲወስን ከሦስቱ የሽብርተኝነት ክሶች በሁለቱ ነፃ አድርጎ አንዱን አጽንቶባታል።

መስፍን ነጋሽ፡ በ2002 ሃገሩን ለቆ ከወጣ በኋላ ከሌሎች የስራ ባልደረቦቹ ጋር በመሆን ባቋቋሙት አዲስ ነገር አንላይን ድረ ገጽ ላይ ይሰራል። መስፍን በእነ እስክንድር ነጋ የክስ መዝገብ ለሽብርተኝነት ድጋፍ በመስጠት በሚለው የጸረ ሽብርተኝነት ሕጉ አንቀጽ መሰረት በሌለበት ተከሶ የጥፋተኝነት ውሳኔ ተሰጥቶበታል። ይህ የጸረ ሽብርተኝነት ሕጉ አንቀጽ “የሞራል ድጋፍ” መስጠትን የሚከለክል አሻሚ የሆነ ሐረግ የያዘ ነው። መስፍን አሁን የተዘጋው እና ጠንክር ያለ ይዘት በነበራቸው ጽሁፎቹ ይታወቅ የነበረው አዲስ ነገር ጋዜጣ አዘጋጆች አንዱ ነበር። ከመንግስት ባለስልጣናት በደረሰባቸው ማስፈራራት ሳቢያ መስፍንን ጨምሮ የጋዜጣው ዋና ዋና ሰራተኞች የጋዜጣውን ህትመት አቋርጠው በሕዳር ወር 2002 ዓ.ም ለሰደት ተዳርገዋል።